

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Tit. XIX. De Sortilegiis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

sive per raturas & lituras, sive alio quocumque modo conficiunt & utuntur, *cap. Ad falsarium 7. & cap. Ex conscientia ult. h. tit.* nec solum illi, qui falsum perferunt testimonium, tribus, ut ait Pont. personis obnoxii sunt, Deo, qui vocatus in testem illuditur; Iudici, qui mendaciis decipitur; proximo innocenti, qui falso testimonio læditur, *cap. 1. h. tit.* sed etiam illi, qui falsam monetam cudent, vel nummos arrodant, vel tale quid, quando possunt, non impediunt, *l. Quicumque & l. Lege D. Ad L. Corn. de falsi* qui falsas menfuras faciunt, vel jam factis utuntur, *l. Qui falsum D. eod.* qui testamenta vivorum surripiunt, aperiunt, delent, vel produnt, *l. 1. §. is qui D. eod.* item qui falsum titulum honoris aut ordinis sibi sumunt, *l. Eos D. eod.* aut etiam edicta publica corrumpunt, *l. ponult. D. eod.*

Hi omnes, sicut & alii quidam, uti passim videre est in toto tit. D & Cod. *Ad L. Corn. de falsi* præterquam quòd tam ipsi quàm eorum hæredes obligentur ad turpia luera reddenda, *l. Cum falsi D. eod. l. Lucius D. De jure fisci*, Jure civili acriter puniuntur; quamquam lubinde pro qualitate delicti & personarum paulò benignius: cum interim pœna ordinaria legis Corn. in sevis sit ultimum supplicium, in liberis hominibus deportatio & bonorum omnium publicatio, *l. 1. §. pœna falsi D. eod.* At verò Jus Pontificum eos, qui circa literas Pontificias falsum committunt, itacim excommunicat: deinde laicos à sæculari Iudice puniendos relinquit, Clericos confestim, id est, non expectata emendatione, quæ tamen aliàs semper expectari solet, *e. Cum non ab homine 10. sup. De ju-*

dic. beneficiis spoliatos & ab ordine depositos, ut secundum leges civiles puniantur, eidem Iudici tradit, d. cap. Ad falsarium h. tit. ubi interim sub finem additur, quòd malitia semper acrius quàm negligentia vel ignorantia puniri debeat. Nec solum qui falsum committit, sed & qui utitur, aut usu falsas literas penes se per viginti dies continuos detinet, excommunicatur, à solo Pontifice absolvendus, *cap. Dura 4. §. abicientes h. tit.* Præsertim si non sint literæ seu rescripta, ut vocant, justitiæ vel ad lites, quibus nimirum Pont. vel Iudicem dat appellancibus, vel super dubio juris responderi, quòd circa illas, quia levè negotio impetrantur, nemo facillè præsumatur falsum committere: & proinde etiam detecta falsitate, si impetrans illis uti desinat, nec beneficio nec officio privatur, *text. est in cap. Accedens h. tit.* Porro si Clericus Regiis literis falsum inserat, deponitur, & accepto in fronte stigmate seu cauterio, mittitur in exilium, *cap. Ad audientiam h. tit.* Denique si literas inferioris Prælati vitiet, aut falsum testimonium dicat, depositus concluditur in monasterio, ut laica tantummodò communione contentus pœnitentiam agat, *can. Si Episcopus 50. dist.* Idem iudicium erit de aliis speciebus falsi, eo quòd in *d. cap. Cum non ab homine* crimen hoc computeur inter graviora; nisi fortè pro qualitate circumstantiarum arbitrium Iudicis aliud statuatur, *e. Cum olim magister 33. sup. De offic. Iud. deleg. d. cap. Ad falsarium*, ubi vel ob solam ignorantiam falsarius Pontificis quamvis sera pœnitentia ductus punitur; id quod pro terrore exempli perniciosi est introductum.

IN TIT. XXI. DE SORTILEGIIS.

Canis, lib. III. tit. 16.

SUMMARI A.

1. Ratio continuationis.
2. Sors & usus sortis indifferens.
3. Sortilegium quid.
4. Sortilegii species varia, & Sortilegi qui dicantur.
5. Crimen hoc quomodo & à quo puniatur.

Sortilegium, quia superstitionem continet & idololatriam, religioni repugnat, ac proinde cum primis vitis censeri debuisse. Ratio tamen,

cur hic interferatur, reddi potest, quòd cum falso magnam habeat affinitatem, propterea quòd sortilegus sub prætextu pietatis & fidei religionis nequitiam suam exerceat, *can. Sortilegi xxvi. qu. 1.*

Sed quo pacto dicet aliquis, cum sors & usus sortis sit actus adiaphorus & indifferens, saltem natura sua non malus? *can. Sors non aliquid mali est xvi. quæst. 2.* quid enim, dum id aliter commodè fieri non potest, si per sortem sit aliquid dividendum aut dirimendum, ut controversia sopiatur? *l. Si duobus C. Communia de legat. & fideicom. l. In tribus D. De iudic.* Ea ratione in Actis Apostolorum

Ecclesia per sortem consuluit Deum, ut alterum è duobus in locum proditoris satrogaret: quamquam postmodum perpetuo edicto & certâ ratione prohiberetur, ne amplius sorte fiat electio Prelatorum, *cap. Ecclesia vestra h. tit.* sed juxta formam, quæ proponitur in *c. Quia propter 42. sup. De elect.*

3 Sed objectioni responderetur, quod, quamquam fors indifferenter sese habeat, sortilegium tamen ex usu loquendi semper in malam partem accipitur, nimirum, non pro quocumque usu sortis etiam licite, cujus generis sunt sortes, ut vocant, divinatoriæ vel etiam consultoriæ, si legitimus modus adit & debita reverentia, sed pro usu sortis illicito ac superstitioso, qui vel expresse vel saltem implicite operâ & arte dæmonis committitur. Imò verò cum species malignantis naturæ sæpè inficiat suum genus, quâ ratione privantia dicuntur non ab habitu, sed à parte peiori, sortilegium nunc denotat quemlibet usum diabolicæ superstitionis, cultui latriæ ac religioni repugnantem, sive per illum occultæ rei cognitio quærat, quod est propriè sortilegium, sive superstitiosè aliquod opus seu effectus producat. ¶ Et proinde non solum fors divinatoria hic prohibetur, sed etiam prestigium & magia, augurium & veneficium, incantatio & maleficium, hoc est, non illos solum dicimus esse sortilegos, qui occultam veritatem inquirunt, idque vel pro vocato & adstante dæmone, vel ejus substituto, id est, mortui vel vivi hominis figurâ, quam diabolus oculos perstringendo representat, quique per astrolabium, cribri rotationem, avium garritum, viscerum inspectionem, & id genus alia media illicita, sorta disquirunt, aut futura prædicant, *c. Ex suarum h. tit.* sed etiam qui per phylacteria, sacra verba miscendo barbatis, vel per ligaturas, vel similia media suâ dæmonis inventa, & quæ nec Deus nec natura ad talem finem destinavit, mirum aliquod ad ostentationem faciunt, vel morbos & illicita desideria excitant, vel similes calamitates & miseras, aut etiam è contratio

morbos & miseras arte dæmonis tollunt, *can. Si quis Episcopus xxvi q. 5. can. Admonent & possim ead. q. 7. & q. 5.* Idque vel per pactum læpè cum diabolo, etiam per formam publicæ professionis, initium, vel saltem tacitè, dum quis citra omnem conventionem tali medio utitur, quod scit & scire debet sine dæmonis consensu & operatione talem vim non habere. Quoties enim experitur dæmon, homines, sive per malitiam, sive per simplicem curiositatem, talibus mediis uti, à senimurum traditis, statim adest, opus promovet, & ut augeat sibi que acquirat cultum divinum, cuius est avidissimus, partim per vites naturæ, partim per longam experientiam, quâ multum valet, effectum à ministro suo intentum, si non verè, saltem apparenter producit.

Verumenimverò cum hæc omnia latè expli-centur *causa xxvi q. 1. 2. 4. & 5.* illud castrum subjungemus, quomodo scelus istud puniatur: quod non solum creatori infert contumeliam, honorem ipsius dæmoni attribuendo, sed ut plurimum alia delicta graviora, velut hæresin, Apostasiam, blasphemiam, homicidium, & concubitum nefandum conjuncta habet: ita ut mirum non sit, si crimen hoc mixti fori tam Juxta laicus quàm Ecclesiasticus inflecteretur. Et quidem cum laicus utatur contra sortilegos igne, gladio, & deportatione, *l. 1. l. Nullus l. Multi C. De malis. & mathemat.* Ecclesiasticus interdum penis hæreseos, si illa adfit, utitur, interdum excommunicatione, depositione, & vel in monasterium vel in carcerem detrusione, ciborum penuria, corporis cruciatu, *can. Cùm oportet, can. Contra idolorum & mulis alius xxvi q. 5.* ubi non solum sortilegi reprehenduntur, sed omnes, qui ipsos consulunt, aut opem petunt, qui & ipsi contumeliam inferunt religioni, dum & dæmoni & mediis ab ipso inventis fidem habent: quamquam semper minus severè agatur cum illis, qui per curiosam simplicitatem peccant, sic ut pœna ordinaria vertatur in arbitrariam, *d. cap. Ex suarum h. t.*

IN TIT. XXII. DE COLLUSIONE DETEGENDA.

SUMMARI A.

1. Prævaricatio quid.
2. Pœna hujus collusionis.
3. Colludens in causa beneficii privandus beneficio.

Falsariis quoque & sortilegis affines sunt, qui in judiciis colludunt, quatenus nimirum aliud agunt & aliud simulat, sed præcipuè duas collusionis species Pont. hic redarguit: quarum prior est prævaricatio, propriè à varicibus